

gjældende havde en bestemt Ret, — Noget, som kunde antages at ville kunne fremkalde forskellige Meninger — dog ved Ordenes Sammenstilling at antyde, hvorledes man meente, at der netop paa Samsø bestod et eiendommeligt Forhold, idet den lange Tid havde givet en særegen Ret, som der burde tages et særegent Hensyn til ved Ordningen af dette Forhold. Derfor siges der i denne Paragraf: „Paa de Steder, hvor Forholdene fra gammel Tid af o. s. v.“; thi det er jo bekjendt, at gammel Tids Hævd, i Overensstemmelse med de almindelige Retsregler, giver en særegen Ret, som skal respekteres, og der er netop ved denne Affattelse, ved Indskyldelsen af Ordene: „fra gammel Tid af“ antydet, hvorfor man mener, at de Vedkommende have den Ret, som forudsættes saavel i det af det nævnte Udvalg gjorte Forslag som nu i mit Endringsforslag. Men derimod bestemt at udtale, at Bygningseierne efter hinanden „have havt og have Ret til at faae Fæste“ paa Forderne, troer jeg ikke vilde være hensigtsmæssigt; det vilde, om jeg saa maa sige, bringe Sagen paa Spidsen, og Sætningen vilde, saaledes affattet, neppe heller være rigtig. Medens jeg nemlig vel selv er tilbøjelig til at antage, at Eieren af Bygningerne nu har en vis Ret med Hensyn til at faae Fæste paa de paagjældende Forder, er det min Mening, at denne Ret netop er Resultatet af den Udvikling gennem lange Tider, som har fundet Sted, hvorimod det ikke kan siges, at Eierne af Bygningerne have havt en saadan Ret fra gamle Tider af; det er den lange Tid, som har maattet give dem den Ret, som de maatte have.

Tscherning: Ja, deri ligger hovedsagelig Forskjellen mellem det ærebe Medlem og mig. Han mener, at det er en Ret, som de have erhvervet igjennem en Udvikling, og jeg mener, at det er en Ret, som er bleven gjort ringere gennem en Udvikling. Retten er oprindelig nødvendig og hænger sammen med Forholdene, men Udviklingen og Svagheden til at haandhæve Retten have svækket dens Betydning; dette er Forskjellen mellem os, og derfor er det ogsaa, at disse Ord forekomme

mig at bethyde noget Andet. Det ærebe Medlem siger i sit Endringsforslag: „Hvorhos der navnlig ogsaa bør tages Hensyn til den Betydning, som Besiddelsen af Bygningerne m. v. har faaet igjennem den særegne Afgang til at faae Fæste paa de tilhørende Forder, som den ifølge de paa Stedet udviklede Forhold har givet deres Eier“. — Ret, det er ikke saa; overalt i Verden har i disse Forhold Eieren af Bygningerne denne Ret. Det er ikke noget enestaaende Tilfælde her, men er en heel Form for mange Tilfælde af den Art; det er en Ret, som har eksisteret paa mange Steder udenfor dette Land og paa flere Steder i dette Land. Det er en Retsform, der ligger saa langt tilbage, at Ingen kunde siges at have Andeel i Brugsretten over de i Fællesskab liggende Forder uden Den, der havde en Gaard. Dette ligger saa langt tilbage, at Retten eksisterede saa at sige, før man havde grebet til igjennem skriftlige Optegnelser at kunne betegne, hvad der skulde gjælde. Det ærebe Medlem svækker denne Ret ved at gjøre den til en Slags Hævdsret, og han fører dette Princip over i en Retning, hvor det, naar det skal komme til Anvendelse, kun er svagt. Der er visse Retninger, hvori Hævden har et meget stort Omfang, men der er andre, hvori den ikke kan have et saadant Omfang. Det er for mig noget meget tvivlsomt, om en Bygning kan vinde Hævd; maa det ikke være en Person alene, der kan vinde Hævd? Og de værlende Personer begynde — saaledes forekommer det mig, at man let kunde sige — paa en ny Hævdsudvikling, hver Gang de tiltræde Bygningen. Nei, det er en oprindelig Ret, der her findes; den maa for mig gjerne staae saa simpel som muligt, naar man blot ikke bruger Udtryk, der svækker den, men dette skeer ved de Udtryk, det ærebe Medlem benytter sig af deels i § 1, deels i § 2. Kan han finde Ord, der lade Forholdet staae i sin Reenhed, og som ikke vise mere til den ene end til den anden Side, saa forlanger jeg ikke mere. Jeg forlanger ikke at skabe en Ret, men jeg ønsker kun, at den Ret, der er, og som man i Tidernes Løb har skaffet sig Hævd paa at ødelægge, ikke længere skal blive ved at ødelægges.